

ONA TILI DARSLARIDA MODULLI TA'LIM TEXNOLOGIYASI ASOSIDA
MUSTAQIL FIKRLASHNI RIVOJLANTIRISH

Pardayeva Gulbahor Jalg`ashovna

Termiz Davlat Pedagogika Instituti

Boshlang'ich Ta'lim Kafedrası o'qituvchisi

pardayevagulbahor8@gmail.com

Hayitova Madina Bobomurod qizi

Termiz Davlat Pedagogika Instituti

Boshlang'ich Ta'lim Yo`nalishi 23-03 guruh Talabasi

Annotatsiya. Ona tili darslarida til o'qitishdagi zamonaviy pedagogik yondashuvlarga asoslanib, didaktik vositalar va interfaol ta'lim metodlaridan maqsadli foydalanish o'quvchilarda nutqiy kompetensiya tarkibiy elementlari: tinglash, so'zlash, o'qish va yozish kabi nutqiy ko'nikmalarini rivojlantirishda samarali natijalar berishi yoritilgan. Ona tili mashg'ulotlarida o'quvchilarning nutqini o'stirish, ularga to'g'ri talaffuz me'yorlarini o'rgatib borish, so'z boyligini kengaytirish har bir ona tili o'qituvchisining bosh vazifasidir.

Аннотация. На основе современных педагогических подходов к обучению языку на уроках родного языка целенаправленное использование дидактических средств и интерактивных методов обучения позволяет дать эффективные результаты в развитии структурных элементов речевой компетентности учащихся: аудирования, говорения, чтения и письма. Основная задача каждого учителя родного языка - развивать речь учащихся на занятиях по родному языку, обучать их нормам правильного произношения, расширять их словарный запас.

Annotation. Targeted use of didactic tools and interactive teaching methods based on modern pedagogical approaches to language teaching in native language classes allows to achieve effective results in the development of structural elements of students' speech

competence: listening, speaking, reading and writing. The main task of every native language teacher is to develop students' speech, to teach the rules of correct pronunciation, and to expand their vocabulary in native language classes.

Kalit so'zlar: integrativ, kompetensiyaviy, modul, kommunikativ yondashuvlar, o'qish, so'zlash, tinglash va yozish ko'nikmalari, nutqiy kompetensiya, interfaol metodlar, didaktik vositalar.

Ключевые слова: интегративный, компетентностный, модульный, коммуникативный подходы; навыки чтения, говорения, аудирования и письма; речевая компетентность, интерактивные методы, дидактические средства.

Key words: integrative, competence, modular, communicative approaches; reading, speaking, listening and writing skills; speech competence, interactive methods, didactic tools.

Kirish. Bugungi globallashuv va axborotlashuv jarayonida ta'lim tizimi oldida turgan eng muhim vazifalardan biri – har tomonlama rivojlangan, mustaqil fikrlaydigan, o'z nuqtayi nazarini erkin bayon qila oladigan shaxsni tarbiyalashdan iboratdir. Zamonaviy jamiyatda insonning muvaffaqiyati nafaqat uning bilim darajasi, balki fikrlash qobiliyati, muammolarni mustaqil hal eta olishi, tahliliy va ijodiy yondasha bilishi bilan ham belgilanadi. Shu sababli ta'lim tizimida kompetensiyaviy yondashuvni joriy etish, o'quvchilarning mustaqil fikrlash kompetensiyalarini rivojlantirish dolzarb pedagogik muammolardan biri sifatida qaralmoqda.

Ona tili ta'limi o'quvchilarning nutqiy, kommunikativ va tafakkur faoliyatini rivojlantirishda alohida ahamiyat kasb etadi. Chunki til – inson tafakkurining asosiy vositasi hisoblanadi. O'quvchi ona tili darslari orqali nafaqat grammatik bilimlarni egallaydi, balki o'z fikrini mantiqiy, aniq va ravon ifodalashni ham o'rganadi. Ayniqsa, boshlang'ich va umumiy o'rta ta'lim bosqichida o'quvchilarning mustaqil fikrlash ko'nikmalarini shakllantirish kelgusidagi ta'lim samaradorligini belgilovchi muhim omil sanaladi.

An'anaviy ta'lim tizimida o'quvchilar ko'proq tayyor bilimlarni o'zlashtirishga yo'naltirilgan bo'lsa, zamonaviy pedagogik texnologiyalar o'quvchini ta'lim jarayonining

faol subyekt sifatida namoyon etadi. Shu nuqtayi nazardan modulli ta'lim texnologiyasi ta'lim jarayonini samarali tashkil etishda muhim vosita bo'lib xizmat qiladi. Modulli ta'lim texnologiyasi o'quv materiallarini mantiqiy tugallangan qismlarga ajratish, o'quvchining mustaqil ishlash faoliyatini tashkil etish va natijadorlikni oshirish imkonini beradi.

Modulli ta'lim texnologiyasi asosida tashkil etilgan ona tili darslari o'quvchilarda mustaqil fikrlash, mantiqiy tahlil qilish, muammoli vaziyatlarga yechim topish, ijodiy yondashish hamda erkin va ravon nutq shakllantirish kabi muhim kompetensiyalarni rivojlantiradi. Mazkur texnologiyaning asosiy afzalligi shundaki, unda o'quvchi passiv tinglovchi emas, balki bilimlarni mustaqil izlovchi va amaliyotda qo'llovchi subyektga aylanadi. Natijada o'quvchilarda o'z ustida ishlash, bilimlarni mustaqil egallash va o'z fikrini asoslab bera olish ko'nikmalari shakllanadi.

Bugungi kunda ta'lim sifatini oshirish, xalqaro baholash dasturlari talablariga mos kompetensiyalarni shakllantirish, innovatsion pedagogik texnologiyalarni amaliyotga joriy etish zarurati modulli ta'lim texnologiyasining ilmiy-metodik asoslarini chuqur o'rganishni talab etmoqda. Ayniqsa, ona tili darslarida modulli yondashuv asosida mustaqil fikrlashni rivojlantirish metodikasini takomillashtirish ta'lim samaradorligini oshirishning muhim omili hisoblanadi.

Shu bois ushbu maqolada ona tili darslarida modulli ta'lim texnologiyasining mazmun-mohiyati, uning o'quvchilarning mustaqil fikrlash faoliyatini rivojlantirishdagi o'rni hamda dars jarayonida qo'llash metodikasi ilmiy-pedagogik jihatdan tahlil qilinadi.

Modulli ta'lim texnologiyasi zamonaviy pedagogik texnologiyalarning muhim tarkibiy qismi bo'lib, o'quv jarayonini maqsadli, tizimli va natijaga yo'naltirilgan holda tashkil etishga xizmat qiladi. "Modul" tushunchasi lotincha *modulus* so'zidan olingan bo'lib, "o'lchov", "tuzilmaning mustaqil qismi" degan ma'nolarni anglatadi. Pedagogik nuqtayi nazardan modul – ma'lum maqsadga xizmat qiluvchi, mantiqan tugallangan o'quv materiali va faoliyatlar majmuasidir.

Modulli ta'lim texnologiyasida o'quv materiali alohida bloklarga ajratiladi hamda har bir modul ma'lum kompetensiyalarni shakllantirishga xizmat qiladi. Ushbu texnologiyada

o'quvchi mustaqil faoliyat yuritadi, topshiriqlarni izlanish asosida bajaradi va o'z bilimni amaliyot orqali mustahkamlaydi. Bu esa o'quvchilarda faollik, mustaqillik va ijodkorlikni rivojlantirish imkonini beradi.

Ona tili darslarida modulli yondashuv o'quvchilarning nutqiy kompetensiyalarini rivojlantirish, mustaqil va tanqidiy fikrlashni shakllantirish, faol muloqotga jalb etish hamda nazariy bilimlarni amaliy faoliyat bilan bog'lashga xizmat qiladi. Bunday darslarda o'quvchi bilimni tayyor holda olmaydi, balki uni mustaqil ravishda izlaydi, tahlil qiladi va xulosa chiqaradi. Bu esa o'quvchilarning tafakkur faoliyatini faollashtiradi.

Mustaqil fikrlash – insonning muayyan masala yuzasidan boshqalarning tayyor xulosalariga tayanmasdan, o'z bilim va tajribasi asosida xulosa chiqarish qobiliyatidir. Pedagogik jarayonda mustaqil fikrlash o'quvchilarning intellektual rivojlanishining asosiy ko'rsatkichlaridan biri hisoblanadi. Mustaqil fikrlovchi o'quvchi muammolarni tahlil qiladi, dalillar asosida xulosa chiqaradi, o'z fikrini erkin bayon etadi va ijodiy yondasha oladi.

Ona tili darslari o'quvchilarning mustaqil fikrlashini rivojlantirish uchun keng imkoniyat yaratadi. Matn bilan ishlash, ijodiy yozuvlar, bahs-munozaralar, erkin fikr bildirishga yo'naltirilgan topshiriqlar o'quvchilarning tafakkur faoliyatini faollashtiradi. Ayniqsa, modulli ta'lim texnologiyasi asosida tashkil etilgan darslarda o'quvchilarning mustaqil ishlashiga alohida e'tibor qaratiladi.

Darsning motivatsion bosqichida o'quvchilarda mavzuga nisbatan qiziqish uyg'otiladi. Muammoli savollar, hayotiy vaziyatlar va qiziqarli matnlar orqali o'quvchilarning fikrlash faoliyati faollashtiriladi. Masalan, "Til inson hayotida qanday ahamiyatga ega?" kabi savollar orqali o'quvchilar erkin fikr yuritishga undaladi.

Axborot bosqichida o'quvchilarga modul mazmuni bilan bog'liq nazariy ma'lumotlar taqdim etiladi. Bunda sxema, jadval, klaster, insert kabi interfaol metodlardan foydalanish samarali natija beradi. Ushbu metodlar o'quvchilarning mavzuni chuqurroq tushunishiga yordam beradi.

Amaliy faoliyat bosqichida esa o'quvchilar mustaqil topshiriqlar bajaradi, matnlarni tahlil qiladi, esse va ijodiy matnlar yozadi, bahs-munozaralarda ishtirok etadi. Rolli o'yinlar

muammoli vaziyatlar va guruhli ishlash usullari o'quvchilarning kommunikativ kompetensiyalarini rivojlantirishda muhim ahamiyatga ega. Bunday topshiriqlar orqali o'quvchilar o'z fikrini asoslash, dalillar bilan himoya qilish va mantiqiy xulosa chiqarishni o'rganadi.

Refleksiya bosqichida o'quvchilar o'z faoliyatini tahlil qiladi, o'zlashtirilgan bilimlarni baholaydi va xulosalar chiqaradi. Bu jarayon o'quvchilarda o'z-o'zini nazorat qilish hamda mustaqil baholash ko'nikmalarini shakllantiradi.

Ona tili darslarida modulli ta'lim texnologiyasini qo'llash bir qator ijobiy natijalarni beradi. Avvalo, o'quvchilarning darsdagi faolligi ortadi, mustaqil ishlash ko'nikmalari rivojlanadi va nutq boyligi kengayadi. Shuningdek, o'quvchilarda ijodiy va tanqidiy fikrlash shakllanib, kommunikativ kompetensiyalar rivojlanadi. Eng muhimi, ta'lim jarayonida o'quvchi markaziy o'ringa chiqadi va bilimlarni mustaqil ravishda egallashga o'rganadi.

Modulli ta'lim texnologiyasi individual yondashuvni ham ta'minlaydi. Har bir o'quvchining qobiliyati, qiziqishi va imkoniyatlarini hisobga olgan holda topshiriqlarni tashkil etish ta'lim samaradorligini oshiradi. Natijada o'quvchilar bilimlarni chuqurroq o'zlashtiradi hamda ularni amaliy faoliyatda qo'llash malakasiga ega bo'ladi.

Xulosa

Xulosa qilib aytganda, ona tili darslarida modulli ta'lim texnologiyasidan foydalanish o'quvchilarning mustaqil fikrlash kompetensiyalarini rivojlantirishda muhim pedagogik vosita hisoblanadi. Ushbu texnologiya o'quvchilarning bilish faoliyatini faollashtirib, ularni mustaqil izlanishga, tahliliy va ijodiy fikrlashga yo'naltiradi.

Modulli yondashuv asosida tashkil etilgan darslarda o'quvchilar tayyor bilimlarni o'zlashtirish bilan cheklanib qolmay, balki bilimlarni mustaqil ravishda egallash, ulardan amaliyotda foydalanish hamda o'z fikrini asosli bayon qilish ko'nikmalariga ega bo'ladi. Natijada ta'lim jarayonining samaradorligi oshadi va kompetensiyaviy yondashuv talablariga mos shaxs shakllanadi.

Kelgusida ona tili ta'limida modulli texnologiyalarni yanada takomillashtirish, innovatsion metodlar bilan integratsiya qilish hamda raqamli ta'lim vositalari asosida qo'llash dolzarb ilmiy-metodik yo'nalishlardan biri bo'lib qoladi.

ADABIYOTLAR RO'YXATI

1. Pardayeva G. J., & Qarshiyeva E. O. *Ona tili darslarida o'quvchilarning nutqiy kompetensiyalarini modulli yondashuv asosida rivojlantirish metodikasi.* INTERNATIONAL CONFERENCE ON MODERN DEVELOPMENT OF PEDAGOGY AND LINGUISTICS. Maqola modulli yondashuv va uning nutqiy kompetensiyalarga ta'sirini ko'zdan kechiradi.
2. Shabbazova Dilfuza Ruziqulovna. *ONA TILI O'QITISH METODIKASI.* Toshkent "METODIST NASHRIYOTI" 2023.
3. Mukhtarova L.A. Ways of formation of ecological culture in children of primary age // AJMR: Asian Journal of Multidimensional Research Journal. Vol 10, Issue 4, April, 2021. - Pp 648-652. (Impact Factor 7.699).
4. Мухтарова, Л. А. (2017). *BOSHLANG'ICH SINFLARDA RIVOJLANTIRUVCHI TA'LIM TEXNOLOGIYASIDAN FOYDALANISH IMKONIYATLARI.* Апробация, (2), 93- 94.
5. Gulbahor Pardayeva. (2023). *THE IMPORTANCE OF STEAM TECHNOLOGY AND ITS USE IN TEACHING NATURAL SCIENCES.* Academia Repository, 4(10), 18–23.
6. Jalgashovna, P. G., & Abdimannabovna, M. L. (2023). *PEDAGOGICAL POSSIBILITIES OF TEACHING NATURAL SCIENCES BASED ON STEAM TECHNOLOGY.* World Bulletin of Social Sciences, 21, 109-111
7. **Pardayeva Gulbahor Jalg'ashovna Ma'murova Sabina Murod qizi.** INTERNATIONAL SCIENTIFIC INNOVATION RESEARCH CONFERENCE **Volume 02, Issue 03, 2025** [ONA TILI DARSLARIDA MODULLI YONDASHUVNI QO'LLASHNING METODIK TIZMI.](#)

8. Pardayeva G.J., Maxamadinova U.A. **Modulli yondashuv tushunchasi va uning ona tili darslarida qo'llanishi.**// Inter education & global study. 2025. №12.B.4352
9. Pardayeva Gulbahor Jalgashovna , Shermurodova Marjona Shukhratovna **FACTORS OF DEVELOPING SPEAKING COMPETENCES IN MOTHER LANGUAGE LESSONS.**
10. Pardayeva Gulbahor Jalg`ashovna Zaripova Maftuna Zokir. **ONA TILI DARSLARIDA O'QUVCHILARNING NUTQIY KOMPETENSIYALARINI MODULLI YONDASHUV ASOSIDA RIVOJLANTIRISH METODIKASI.**
INTERNATIONAL CONFERENCE ON MODERN DEVELOPMENT OF PEDAGOGY AND LINGUISTICS.